

Hoofdlijnenmodel uitgewerkt voor taalonderwijs

Fase 1	Rol leraar	Rol leerlingen	Aard van de activiteiten	Aandachtspunten
begripsvorming en herkenning van mogelijkheden en hun effecten	<p>Realiseer je, dat naast de ervaringen, ook de voorkennis die leerlingen van buiten de school meebrengen, altijd verschillend is. Deze voorkennis en ervaringen vanuit de thuissituatie en de buurt waar ze wonen is hun beginsituatie, waarop ze moeten voortbouwen: ze komen niet blanco binnen...</p> <p>Werk daarom niet met klassikale standaard-opdrachten of instructies.</p> <p>Woordgebruik (of lettergebruik) en het effect daarvan in taalgebruik (qua vorm of betekenis) in het perspectief van de leerlingen plaatsen (en zo de leerlingen uitdagen).</p> <p>Vragen stellen, die leiden tot precies waarnemen, nadenken, redeneren, herkennen en handelen.</p> <p>Leerlingen activeren tot hypothesen, manieren om die te toetsen en eigen conclusies te trekken en die dan steeds laten verwoorden</p> <p>Samenvatten van de essentie van het verschijnsel, functie, of variatiemogelijkheden als conclusie van wat een groepje heeft gevonden/bereikt.</p>	<p>Zelf nadenken, handelen en verwoorden wat er gebeurt / te zien is.</p> <p>Bewust worden van wat zij zelf al weten, hebben gezien of gehoord, en inzien dat ook de anderen dat hebben. Al die eigen ervaringen lekker benutten om op door te bouwen in de breedte en de diepte.</p> <p>Elkaar feedback geven.</p> <p>Hypothese bedenken en vervolgens uitproberen.</p> <p>Conclusies trekken.</p> <p>Vondsten en ideeën vertalen naar hun consequenties voor het taalgebruik in andere situaties.</p>	<p>Afhankelijk van de context uitspelen van de door taalgebruik bepaalde situatie(s) of uitproberen welke effecten wel of niet wenselijk zijn.</p> <p>Manipuleren met woorden. zinnen en/of teksten</p> <p>Variatie(s) vastleggen in document en/of schema.</p> <p>Gesprek tussen leerlingen over waarnemingen en eigen theorie'tjes.</p>	<p>Oplossingen of namen van zo'n verschijnsel zijn nog niet relevant als het gaat om het vinden en begrijpen van de essentie van de ontdekte mogelijkheden en effecten: wat is er anders en wat is daaraan te leren/oefenen?</p> <p>Stel geen 'wat-vragen' waarop je zelf het antwoord al weet, maar gebruik meer nieuwsgierige, open vragen</p> <p>Kunnen de leerlingen elkaar uitleggen wat er aan de hand is?</p> <p>Welke specifieke termen moeten de leerlingen kennen om verbanden en functies van taalverschijnselen of kenmerken te kunnen begrijpen en verwoorden?</p> <p>Dit vraagt lang niet altijd om het gebruik van de formele termen (zoals bij ontleden)!</p>

Hoofdlijnenmodel uitgewerkt voor taalonderwijs

Fase 2	Rol leraar	Rol leerlingen	Aard van de activiteiten	Aandachtspunten
<p>ontwikkelen van aanpakken en oog voor variatie</p>	<p>Leerlingen bewust maken van de keuzes in zo'n aanpak.</p> <p>Hardop reflecteren, en zo afwegen van verschillende mogelijkheden.</p> <p>Leerlingen laten meedenken en uitproberen wat handig is.</p> <p>Informatie geven over manieren om grip te krijgen op het betreffende aspect van taalgebruik. Wat is hier dan effectief om te oefenen, zodat je merkt dat je grip krijgt daarop en hoe werk je toe naar de (persoonlijke) toepassing daarna? .</p> <p>Observeren, luisteren en feedback geven.</p>	<p>Zelf nadenken.</p> <p>Zelf uitproberen en vergelijken.</p> <p>Naar elkaar onder woorden brengen hoe je rekent en waarom je hier deze keuzes maakt.</p> <p>Door samenwerken van elkaar leren hoe het sneller, gevarieerder of duidelijker kan.</p> <p>Reflecteren op de eigen keuzes en manieren om die nog verder te verbeteren.</p>	<p>Eerst mondeling in tweetallen bezig zijn met verkennen, oefenen en/of toepassen.</p> <p>Oefenen door te verwoorden wat je herkent, wat mogelijk is en welke keuze hier passend is, terwijl een of twee maatjes meeluisteren en feedback geven.</p> <p>Zodra een aanpak 'vanzelf' gaat, doorgaan naar een volgende fase door het vergroten van de variaties en/of de toespitsing op specifieke situaties.</p> <p>Voor leerlingen die hiervoor meer moeite moeten doen, hen steeds even de aanpak hardop laten voordenken – dan begeleid zelf laten doen met directe feedback– en dan zelf doen, gericht op eigen doel.</p> <p>Steeds met groepjes terugkijken: wat kan je nu 'beter' dan en wat ga je volgende keer anders aanpakken of uitproberen?</p>	<p>Soms voorbeelden van minder effectief taalgebruik geven om de criteria centraal te stellen: hoe kom je hier aan een antwoord?</p> <p>Realiseer je dat een keuze gebaseerd moet zijn op het herkennen van een type probleem / samenhang / context; dat betekent dat een aantal leerlingen eerst moet oefenen in het helder benoemen van die kenmerken.</p> <p>Benadruk dat elke stap een keuze is, en dat je moet weten (en kunnen uitleggen) waarop je die keuze baseert.</p> <p>Laat leerlingen die dat nodig hebben vooral binnen een voor hen bekende context aan de slag gaan, en laat hen daarin nog geen onbegrepen stappen zetten.</p> <p>Ga wel na of die leerlingen beschikken over de benodigde voorkennis om al hiermee te kunnen beginnen.</p>

Hoofdlijnenmodel uitgewerkt voor taalonderwijs

Fase 3	Rol leraar	Rol leerlingen	Aard van de activiteiten	Aandachtspunten
<p>bewust worden van mogelijkheden en actief oefenen om die te gebruiken</p>	<p>Daag de leerling(en) uit tot een actieve aanpak van het betreffende aspect van taalgebruik. Demonstreer zonedig op welke manieren dat nog meer mogelijk is. Laat merken dat de keuze soms mede afhankelijk is van de context of je bedoeling.</p> <p>Leerlingen op verzoek en/of ongevroagd feedback geven op de effectiviteit van hun manier van oefenen.</p> <p>Extra ondersteuning geven vanuit de fasen 1 en/of 2, door met de leerling(en) op te halen welke essenties ze daar al onderzocht hadden.</p> <p>Stimuleren en meelevén met de resultaten en aanmoedigen de lat nog wat hoger te leggen.</p> <p>De leerlingen stimuleren kritisch te zijn op wat passend en gevarieerd taalgebruik en de weergave daarvan nog in de weg staat.</p>	<p>Nagaan of ze herkennen welk taalgebruik het beste past binnen deze context of hun bedoeling en of ze deze keuze nu bewust kunnen hanteren.</p> <p>Noteren welke vragen of twijfels ze nog bij zichzelf merken, zodat ze dit op een later moment met andere leerlingen of hun leraar nog kunnen bespreken. Dan kunnen ze vervolgens bedenken hoe ze dat aspect nog eens gericht kunnen oefenen.</p> <p>Bijhouden hoeveel tijd ze nodig hebben om een resultaat te krijgen dat in een context nodig was of dat ze zelf voor ogen hadden als het wenselijke resultaat. Wat zou er dan nodig zijn om die tijd wat verder te verkorten?</p>	<p>In een bepaalde context passende vormen van taalgebruik uitproberen, om een aspect daarvan te verbeteren of aantrekkelijker te maken.</p> <p>Leerlingen met gelijksoortige doelen laten samenwerken daaraan en/of hun resultaten laten uitwisselen en dan nabespreken</p> <p>Leerlingen zelf opgaven laten bedenken van de soort die ze willen oefenen (ook als indicatie of ze snappen wat de kenmerken van die soort zijn!).</p> <p>Leerlingen bewust maken dat binnen hun taalgebruik veel variaties mogelijk zijn, maar dat er wel kenmerken zijn die dat taalgebruik duidelijker of beter afgestemd op de gebruikssituatie maken, en hoe ze dat kunnen herkennen of beredeneren.</p>	<p>Niet teveel verschillende aspecten van taalgebruik in een week aan de orde stellen.</p> <p>Leerlingen moeten de kans krijgen hun ervaringen en al verworven inzichten verder te verdiepen en variaties uit te proberen. Het gaat om resultaten (kennis, inzichten en vaardigheden) die ook op de langere termijn bewaard blijven en echt als eigendom ervaren kunnen worden.</p> <p>Laat oefenen regelmatig mondeling in drietallen doen, zodat ze kunnen kennis maken met verschillende ervaringen en elkaar op meer ideeën voor herkenning, aanpak en uitvoering kunnen brengen</p> <p>Ga met de leerlingen na of zij al toe zijn aan een volgende fase. Te vroeg stoppen met echt oefenen heeft een averechts effect: het zelfvertrouwen wordt kleiner en de ervaren effectiviteit van hun oefenactiviteiten wordt geringer, waardoor de motivatie en betrokkenheid slinkt.</p> <p>Laat ze regelmatig in hun favoriete boeken of tijdschriften nagaan hoe daarin het taalgebruik bijdraagt aan hun voorkeur voor deze teksten en/of laat ze nagaan hoe dat zit bij boeken of andere teksten waaraan ze een hekel hebben of die hen afschrikken.</p>

Hoofdlijnenmodel uitgewerkt voor taalonderwijs

Fase 4	Rol leraar	Rol leerlingen	Aard van de activiteiten	Aandachtspunten
<p>flexibel en doordacht toepassen van mogelijkheden</p>	<p>Nieuwsgierig vragen wat maakte dat ze deze keuzes hebben gemaakt en/of wel dit en juist niet dat hebben gebruikt. Doe dat niet alleen bij fouten of minder gelukkige keuzes, maar maak geen onderscheid, omdat je juist het algemene denkproces wilt achterhalen.</p> <p>Leerlingen uitdagen na te gaan welke aspecten de komende tijd nog wat meer oefening van hen vragen. Kunnen ze beschrijven hoe ze dat dan willen aanpakken?</p> <p>Zonodig nog andere varianten aandragen die beter passen bij bepaalde leerlingen, of die eens anders zijn dan ze gewend waren, zodat dit het oefenen nog wat aantrekkelijker maakt.</p> <p>Feedback geven op zowel het getoonde als de voorgestelde manieren van oefenen en toepassen.</p> <p>Nagaan in hoeverre een leerling zich bewust is van de hier benoemde fasen van een leerproces. Zonodig dit laten vertalen naar activiteiten buiten de school, zoals sporten of creatieve of technische beroepen.</p>	<p>Bewust worden en blijven van de fasen van dit soort leerprocessen en van de invloed die ze zelf hebben op het verloop en het effect daarvan.</p> <p>Kritisch durven zijn naar zichzelf: vaststellen in welke fase(n) (of in bepaalde aspecten daarvan) ze het lastig vinden om zich eigenaar te voelen en zichzelf aan te sturen en dan waar nodig gericht te oefenen op wat nog beter kan.</p> <p>Samenwerken tijdens de vier fasen en hun maatje(s) feedback geven / zelf ook open staan voor feedback van die maatje(s).</p>	<p>Gevarieerde contexten, zowel uit de leefwereld van de kinderen, als binnen de aspecten van wereldoriëntatie en de dagelijkse actualiteit.</p> <p>Combineer regelmatig de verschillende vormen van taalgebruik.</p> <p>Stimuleer zowel kritisch lezen, als kritisch schrijven en laat hen ook verbanden leggen in de rol van consument of van (jonge) burger. Bv. teksten in reclames en op etiketten op levensmiddelen zijn te gebruiken als context voor kritisch omgaan met taalgebruik.</p> <p>Instructiemomenten in kleine groepen door vooral open denkvragen te stellen en de leerlingen actief te maken en daarop feedback te (laten) geven. Het noemen van eigen ervaringen daarmee kan als illustratie dienen, maar mag niet als na te volgen voorbeeld worden gepresenteerd.</p> <p>Allerlei vormen van presentatie n.a.v. maatschappelijke en andere thema's (vertellen, demonstreren, tentoonstelling, posters, spel, speurtocht, enz.) kunnen een betekenisvolle reden zijn om de verworven taalvaardigheden toe te passen en functioneel en betekenisvol te maken.</p>	<p>Maak inzichtelijk hoe de kennis en vaardigheden uit de vorige drie fasen hier bij elkaar komen.</p> <p>Wees zelf kritisch op de aard en kwaliteit van het eigen taalgebruik.</p> <p>Richt een en ander niet in vanuit de traditionele vormen die met 'onderwijs' geassocieerd worden, zoals instructie, verwerking, toetsing,</p> <p>Laat (m.n. goede rekenaars) zelf zulke opgaven bedenken voor klasgenoten.</p>